

İZNİK ROMA TİYATROSU KAZILARINDA ELE GEÇEN BİR GRUP PLASTİK KANDİL KULPU

Eda GÜNGÖR ALPER*

ÖZ: Günümüzdeki ismi İznik olan Nikaia Antik Kentinin korunan en önemli yapılarından biri Roma Dönemi'ne tarihlenen Tiyatrosudur. Bu yapıda yapılan kazılar sırasında uzun bir tarih aralığına ait olan seramik buluntular ele geçmiştir. Bu seramik buluntular arasında kandiller önemli bir gruptur. Roma ve erken Bizans Dönemine tarihlendirilen bir grup kandilin plastik kulplara sahip olduğu görülmüştür. Bu makalenin konusunu bu plastik kulplar oluşturur. Temelde üç farklı grup altında incelenen plastik kulplar, bitkisel, haç motifli ve figürlü olarak ayrılmış, tipolojik ve kronolojik olarak incelenerek hangi bölgelerle ilişkilerinin olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Nikaia, Antik Çağ, Seramik, Kandil, Plastik Kulplar.

IZNIK ROMAN THEATRE EXCAVATIONS A GROUP OF PLASTIC LAMP HANDLES

ABSTRACT: One of the most important preserved structures of the ancient city of Nicaea, which is now called İznik, is the Theater structure dated to the Roman Period. During the excavations carried out in this building, ceramic finds belonging to a long period were found. Among these ceramic finds, oil lamps are an important group. A group of oil lamps dated to the Roman and early Byzantine periods have plastic handles. The topic of this article is those plastic handles. Plastic handles, which are mainly examined under three different groups, are divided into floral, cross motive and figured. In this study, it has been tried to determine which regions of the oil lamp handles examined typologically and chronologically.

Keywords: Nicaea, Ancient Period, Ceramic, Oil lamps, PlasticHandles.

Giriş

Günümüzdeki ismi İznik olan Nikaia¹, antik çağda Karadeniz, Trakya, Batı Anadolu, kısmen de İç Anadolu ile bağlantısı olan küçük ama önemli

* Eda GÜNGÖR ALPER, Araş. Gör. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, eda.gungor@deu.edu.tr.
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0775-7650>

Geliş Tarihi (Received): 13.11.2019
Kabul Tarihi (Accepted): 30.12.2019
Yayın Tarihi / Published: 17.02.2020

bir kenttir. İznik Roma Tiyatrosu kazıları da bu bağlamda önemli bir yere sahiptir. Tiyatro kazıları 2016-2018 yılları arasında İznik Müze Müdürlüğü tarafından Dokuz Eylül Üniversitesi'nden Doç. Dr. Aygün Ekin Meriç bilimsel başkanlığında yapılmış, 2018 yılından itibaren de Doç. Dr. Aygün Ekin Meriç ve ekibi tarafından yürütülmektedir². Bu süre zarfında oldukça ilerleme kaydedilmiş ve yapının büyük bölümü ortaya çıkartılmıştır. Tiyatronun, Anadolu'daki Roma Dönemi tiyatroları arasında korunma açısından oldukça iyi duruma sahip olduğunu söylemek mümkündür. Yapının inşa faaliyetlerine MS 111/112 yıllarında başlanmıştır³, ancak kesin olarak bitiş tarihi hakkında bir bilgi yoktur⁴. Roma Dönemi tiyatrosu, Bizans Dönemi ve sonrasında seramik işliği olarak da işlev görmüştür. Bu yapıdan ele geçen buluntular da dönem ve işlevi göz önüne alındığında oldukça geniş bir yelpazeye sahiptir.

Kandiller, İznik Roma Tiyatrosu kazılarında ele geçen seramikler arasında tarihlendirme imkânı sağlaması, bölgeler arası iletişime dair ipuçları vermesi ve çeşitliliğinin oldukça fazla olması ile önemli bir grubu oluşturur. Bu makalenin konusunu ele geçen kandiller arasından seçilen ve çeşitli form özelliklerine sahip olan plastik kandil kulpları oluşturur. Plastik olarak şekillendirilmiş kandil kulplarının formu zenginleştirilmesi ile görseelliği artırarak dönem modalarını yansıttığı görülmüştür. Kulplar öncelikli olarak formlarına göre sıralanmış ve kendi içlerinde tarihlendirmesi yapılarak sunulmuştur.

Buluntular

Roma Dönemi kandillerine genel olarak bakıldığında zengin bir bezeme anlayışına sahip olduğunu söylemek mümkündür. Özellikle bu dönemle birlikte kandillerde geniş diskus alanları ortaya çıkmış ve zaman zaman adeta bir tablo gibi konular işlenmiştir. Diskus ve omuz üzerindeki bezemeler dışında plastik olarak şekillendirilen kulplar da karşımıza çıkmaktadır. Bu kulplar kalıp içinde şekillendirilebildiği gibi kandil kalıptan çıktıktan sonra, biçimlendirmenin son aşamasında da eklenebilir⁵. Çalışmaya

¹ Aygün Ekin Meriç, "İznik Tarihini Simgeleyen Bir Anıt: Antik Roma Tiyatrosu", *Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 21, Sayı: 2, İzmir, 2019, s. 339-355.

² Aygün Ekin Meriç, Ali Kazım Öz, Nezihat Köşklük Kaya, Fatih Hakan Kaya, Nihal Kardoruk, "İznik Roma Tiyatrosu 2016 Yılı Kazı ve Restorasyon Çalışmaları", 39. KST (22-26 Mayıs 2017), Bursa, 2018, s. 285-300.

³ Plinius, *Genç Plinius'un Anadolu Mektupları*, Epistulae, 10, Çev. Ç. Dürüşken, E. Özbayoğlu, İstanbul, 1999, s. 37-38.

⁴ Aygün Ekin Meriç, "Late Roman Pottery From The Theatre of Nicaea In Bithynia". *Anatolia Antiqua*, Sayı: XXVI, 2018, s. 69-87.

⁵ Donald Michael Bailey, *Greek and Roman Pottery Lamps*, Oxford, 1972.

konu olan bu tipte kulplardan ilki üçgen şekillidir (Kat. No.1). Tam olarak korunmayan bu kulp parçası üzerinde akanthus-palmet yaprakları göze çarpar. Delos⁶, Kıbrıs⁷ ve Berenice⁸ gibi farklı merkezlerde ele geçen bir kulp tarzıdır. Yaprakların 1 numaralı kandil parçasında olduğu gibi bezeme olarak görülmesinin yanı sıra kulpun kendisinin yaprak biçiminde tasarlandığı örnekler de oldukça yaygındır. Bu tarzda biçimlendirilen yaprak kulplar, Roma İmparatorluk Dönemi'nin yanı sıra Geç Roma Dönemi kandillerinde de sevilerek kullanılmıştır. 2 numaralı kulp parçası oldukça doğal olarak şekillendirilmiş bir örnektir. Akanthus yaprağı biçimli kulplar Batı Anadolu'daki önemli Roma kentleri arasında sayılan Ephesus⁹, Metropolis¹⁰ ve Knidos¹¹ buluntusu kandiller arasında da gözlenir. Diğer bir yaprak biçimli kulp olarak tanımlayabileceğimiz 3 numaralı parça için farklı uzmanların farklı biçimlerde tanımlamaları olduğu görülmüştür. Bailey kadın genital organı¹², Farka üst kısmının kadın genital organına benzediği yaprak formu¹³ ve Chrzanovski ise açılan bir meyve ya da kadın genital organı olarak bilinen formuyla badem biçimli kulp¹⁴ olarak tanımlamıştır. İtalya, Mısır ve Ephesus örnekleri olduğu bilinen kandiller MS 1. yüzyıla aittir. 4-6 numaralı üç kandil kulpu beş yapraklı palmet biçiminde şekillendirilmiştir. 5 ve 6'da merkezde bulunan yaprak tahribata uğramıştır ancak 4 numaralı örnekteki kulp iyi biçimde korunmuştur. Bu eserde yanlardaki diğer dört yaprağa göre daha büyük boyutlu olarak yapılmış olan merkez yaprağın üzerinde gözlenen kabartı biçiminde yapılmış yaprak damar çizgileri simetrik olarak belirtilmiştir. Bu tipin İstanbul Saraçhane'de¹⁵ benzerleri vardır. 7 ve 8 numaralı kandil kulpları ise 4-6

⁶ Philippe Bruneau, *Les Lampes, Délos*, Paris, 1965, Lev. XXVI, 4749.

⁷ Donald Michael Bailey, *A Catalogue of the Lamps in the British Museum III, Roman Provincial Lamp*, London, 1988, Pl. 65, Q2443.

⁸ Donald Michael Bailey, *Excavations at Sidi Khrebish Bengazi (Berenice), Volume III, Part 2: The Lamps*, Tripoli, 1985, Pl. XI, 403. Bu kandil İtalya'dan ithal bir eserdir.

⁹ Veronica Mitsopoulos-Leon, "Die Lampen", *Die Basilika am Staatsmarkt in Ephesos, 2. Teil: Funde klassischer bis römischer Zeit*, FIE IX/2/3, Wien, 2007, Taf. 29, L178.

¹⁰ Eda Güngör Alper, *Metropolis'te Bulunan Roma Dönemi Kandilleri*, Gece Akademi, Ankara, Lev. 26, 348-349.

¹¹ D. M. Bailey, *A Catalogue of..., age.*, Pl. 76, Q2688.

¹² D. M. Bailey, *A Catalogue of..., age.*, 238, "Vulvate".

¹³ Christa Farka, *Die Römischen Lampen vom Magdalensberg*, Klagenfurt, 1977, s. 243-244.

¹⁴ Laurent Chrzanovski, "The lamps of the 2011–2014 campaigns and their contribution towards a better understanding of the lychnological phenomenon in the Hyblaean highlands", *Unveiling the past of an ancient town: Akrai/Acrae in south-eastern Sicily*, Warsaw, 2015, s. 187-188.

¹⁵ John W. Hayes, *The Pottery, Excavations at Saraçhane in Istanbul*, Vol. 2, Princeton University Press, 1992, Pl. 24, 121.

numaralı örneklerde olduğu gibi palmet olarak tanımlanmaktadır. Ancak, daha basit olarak şekillendirilmiş ve gövdeye birleşim yerinde, kulpun iki tarafına doğru yönelmiş volüt biçimli yapraklar yapılmıştır. 8 numaralı örnekte bu volüt biçimli kısmın üst tarafında kabartma şeklinde yapılmış nokta bezeme vardır. Bu da palmet motifinin biraz daha stilize edilerek kullanıldığını bize göstermektedir. Ortasında damarları kabartı biçiminde belirtilmiş olan tek bir yaprak biçimindeki 9 numaralı kandil kulpuna benzer örnekler Bodrum Yassıada¹⁶ batığında da bulunmuş ve bu batığın tarihinin net biçimde bilinmesi nedeniyle bu tip kandillere verilen tarihlendirmelerin uygun ve batıkla uyumlu olduğu görülmüştür. Benzerleri yardımıyla tarihlendirilen 4-9 numaralı kulplar MS 6-7. yüzyıllara aittir.

Çalışmamızda yer verdiğimiz 10 numaralı kandil kulpu için stilize olmuş yaprak demek pek mümkün değildir. Daha çok geometrik desenler birleştirilerek süslü bir kulp oluşturulmaya çalışılmış gibidir. Saraçhane örnekleri arasında yakın benzeri bulunan kulp örneği ise geometrik şekillerin birleştirilmesiyle oluşturulmuş bir haç biçimindedir¹⁷. Ancak, bu örnek haç biçimli değildir. Morfolojik ve tipolojik olarak incelendiğinde bu kandil kulpunun da MS 6-7. yüzyıllara ait olduğunu söylemek mümkündür.

Roma dünyasında Hristiyanlığın kabulüyle birlikte artık hayatın her alanında olduğu gibi kandiller üzerinde de dini motifleri görmek mümkündür. Özellikle haç biçimli kulplar sıkça karşımıza çıkan bu anlayışın en iyi örnekleri arasındadır. Artık, özensiz sayılabilecek düzeyde yapılan kandiller de ve aynı şekilde kulplar da kabaca şekillendirilir. Haç biçiminde de tamamen simetrik hatlı ya da ince ve detaylı örnekler yoktur. Çalışmamızda irdelediğimiz bu tarzdaki kandil kulplarında dış hatlar birbirine benzese de aralarında bazı küçük farklılıklar göze çarpar. 11 ve 12 numaralı kandillerde sade bir haç motifi, 13-15 numaralı kandillerde merkezde tek bir kabartı biçiminde nokta bezeme, 16 numaralı kandilde merkezdeki nokta bezemenin hemen altında daha küçük boyutlu bir nokta motifi, 17-18 numaralı kandillerde ise merkezdeki nokta bezemenin dışında, alt haç kolu hariç olmak üzere, üst ve yanlardaki her haç kolunda birer nokta bezeme yer alır. Haç biçimli kulplar arasındaki son örnek (19) ise kulpun üzerine haç motifinin baskı mühür şeklinde işlenmesiyle yapılmıştır. Bu kulp biçim olarak da diğerlerinden ayrılır. Haç biçimli kulpların da kandil formlarına göre MS 6-7. yüzyıllara ait olduğu anlaşılmıştır. Hayes, Saraçhane kandillerinin tipolojisini yaparken bu tip kandilleri Tip 11 olarak

¹⁶ George Bass, "Bodrum Yassıada Sulaltı Kazıları (1961)", *Türk Arkeoloji Dergisi*, Sayı: XII-1, s. 8-11, 1962, Lev. 12, Res. 10.

¹⁷ J. W. Hayes, *age.*, Pl. 24, 120.

ayırması; kandillerin formunu tanımladıktan sonra özellikle Bulgaristan ve Romanya’da bulunan merkezlerden ele geçen kandillerin yayınlandığından bahsetmiştir¹⁸.

Plastik kulplar arasında belki de en ilgi çekici grup figürlü olanlardır. Tiyatro kazısı buluntuları arasında olan ve bu çalışma kapsamında yer verdiğimiz 20-22 numaralı örnekler insan başı biçiminde, 23 numaralı örnek siren formlu, 24-25 numaralı örnekler koçbaşı ve 26 numaralı örnek ise boğa başı biçimindedir. Özellikle 20 ve 21 numaralı parçalarda yapılmış olan insan başları dönemin tipik heykellerinde olduğu gibi daha kaba işlenmiştir ve iri gözlere sahiptir. 20 numaralı kulp parçasının benzeri için Bernhard uzun, düz saçlı kadın başı tanımını kullanır¹⁹, Hayes ise sakallı ve başında başörtüsü bulunan baş olarak tanımlar²⁰. Bu kandil parçası da bir kadın başından çok başında bir örtü bulunan erkek başına benzemektedir. Figürün sakalının bulunup bulunmadığı ise belirgin değildir; ancak uzun yüz yapısından dolayı sakallı olarak tanımlanmış olabilir. Varşova örneğinin Trakya üretimi olduğundan bahsedilmiştir²¹, Saraçhane buluntusu ise Tip 11 grubu altında değerlendirilmiştir²². 21 ve 22 numaralı kulpların pek çok yayınlanmış merkez incelenmesine karşın benzerlerine rastlanmamıştır. 21 numaralı örnek “U” formlu yüz yapısına, iri göz ve buruna, olasılıkla kıvrıkcık olarak düşünülmüş bir saç yapısına ve başının üzerinde bir taç ya da benzeri bir başlığa sahiptir. 22 numaralı örnek ise çok kötü korunmuş olup yüz yapısı tam olarak anlaşılammaktadır, ancak başörtüsünün bulunduğu söylenebilir. Her iki kulp da tarihlendirme olarak 20 numaralı örnekle aynı şekilde MS 6-7. yüzyıllara ait olmalıdır.

Siren formlu olan 23 numaralı kandil kulpunda sirenin kanatları ay biçiminde iki yana açık ve kanat tüyleri çizgisel olarak belirtilmiştir. Adeta bir platformun üzerinde duruyormuşçasına ve her an havalanacak hissi veren figür benzerleri yardımıyla MS 1. yüzyılın 2. yarısına tarihlendirilmektedir. Yakın benzerlerinde küçük farklılıklar gözlense de genel yapısı benzemektedir.

Antropomorfik ve mitolojik kulpların dışında son grubu hayvan başlı örnekler oluşturur. İki kulp koçbaşı biçiminde bir örnek ise boğa başı biçiminde şekillendirilmiştir. 24 numaralı örnek 25 numaradaki koç figürüne göre daha iyi korunmuş olmakla birlikte aynı zaman da daha ayrıntılı

¹⁸ J. W. Hayes, *age.*, s. 83.

¹⁹ Maria Ludwika Bernhard, *Lampki Starożytne, Museum Narodowe Warszawie, Warszawa, 1955, s. 332, Nr. 339-42842.*

²⁰ J. W. Hayes, *age.*, s. 86.

²¹ M. L. Bernhard, *age.*, Tabl. XCV, Nr. 339-42842.

²² J. W. Hayes, *age.*, s. 86.

biçimde işlenmiştir. Her iki figürde de gözler iri ve yuvarlaktır, çizgilerle süslü boynuzlar gözlerin ve başın her iki tarafına simetrik biçimde yapılmıştır. 24 numaralı parçada boynuzların orta kısmında, alında kıvrıkcık olarak yapılmış tüyler detaylı bir şekilde belirtilmiştir. Plastik kulplara son örnek boğa başı şeklinde dizayn edilmiş olan 26 katalog numarasına sahip eserdir. Çok iyi korunmamış olsa da boğa başı olduğu net biçimde anlaşılmaktadır. Başın iki yan tarafında yaprak biçimli kulakları ve üst kısımda boynuzları yapılmıştır, ancak boynuzlardan birinin tamamı eksiktir. 25 numaralı kulp örneğinde olduğu gibi ayrıntılı bir şekilde işlenmiş olduğunu söylemek mümkündür. Araştırmacılar tarafından Trak üretimi olarak değerlendirilen ve MS 4-5. yüzyıllara ait olduğu düşünülen benzer bir örnek koçbaşı biçiminde işlenmiştir²³. Koçbaşı ve boğa başlı kulp örneklerinde (24-25) kandil formu bire bir aynı olarak karşımıza çıkar. Üç örnek de benzerleri yardımıyla MS 6-7. yüzyıllara tarihlendirilebilirler.

Sonuç

Önemli bir antik çağ kenti olan Nikaia günümüzdeki ismi ile İznik, Roma ve Bizans Dönemi'ne ait farklı mimari yapılara sahiptir. Bu yapılardan biri olan İznik Roma Dönemi Tiyatrosundan ele geçen kandil kulpları arasında plastik olarak şekillendirilmiş örnekler olduğu görülmüştür. Bu kulpların hem çeşitliliğini hem de farklı merkezler ile ilişkilerini anlamak adına yapılan bu çalışmada Roma İmparatorluk ve Erken Bizans Dönemlerine ait olduğu anlaşılan plastik kulplar incelenmiştir. Toplam 26 adet kandil kulpu incelenmiş ve üç farklı grup altında toplanmıştır. İlk grubu bitkisel motifli kulplar, ikinci grubu haç motifli olanlar ve üçüncü grubu da figürlü olanlar oluşturur. Üç adet bitkisel motifli kabartılı kulpun MS 1. yüzyıla ait olduğu diğer kulpların ise genel olarak MS 6-7. yüzyıllara ait olduğu görülmüştür. Haç motifli kulplar Hristiyanlığın kabulünden sonra oldukça revaçtadır. Tamamının MS 6-7. yüzyıllara ait olduğu anlaşılan bu tarzda kulplar da İznik kandilleri arasında yerini almıştır. Son grup kandil kulpları figürlü olanlardır. Bunlar arasında sadece bir kulp Roma Dönemi'ne aittir, diğer kulplar ise MS 6-7. yüzyıllara tarihlendirilirler. Özellikle Erken Bizans Dönemi kulpları düşünüldüğünde bu dönemde Konstantinopolis, Trakya ve Karadeniz'in batısı ile ilişkileri görmek mümkündür. Bazı kandil kulplarının benzerlerinin sadece bu bölgelerde görülmesi bu ilişkiye önemli bir kanıt olarak karşımıza çıkar.

²³ M. L. Bernhard, *age.*, Tabl. XCV, Nr. 338-42720.

KATALOG

1. Env. İRT 17-1178
Buluntu Yeri: R 4 (+90.51/+90.34m)
Kil: Kırmızı (2.5 YR 5/6), mika içeriklidir.
Yüzey: Kırmızı (10R 5/6) firnislidir.
Par: Bailey 1985, Pl. XI, 403 (İthal: İtalya, MS 1. yüzyılın 2. yarısı); Bailey 1988, Pl. 65, Q2443 (Kıbrıs, MS 40-100 yılları); Bernhard 1955, Tabl. LIV, Nr. 235-198626 (MS 1. yüzyıl); Bruneau 1965, XXVI, 4749 (Delos); Farka 1977, Taf. 16, 601, MS 1. yüzyıl).
Uz.: 3.4 cm h:2 cm Gen:4 cm
2. Env. İRT 17-2325
Buluntu Yeri: S-5/T-5 (+90.01 m)
Kil: Açık Kırmızı (2.5YR 6/8), mika ve az miktarda taşçık içeriklidir.
Yüzey: Kırmızı (2.5YR 6/6).
Par: Bailey 1988, Pl. 76, Q2688 (Knidos, MS 70-80 yılları); Güngör Alper 2018, s. 343, Lev. 26, 348-349 (MS 1. yüzyıl); Mitsopoulos-Leon 2007, Taf. 29, L178 (erken Roma Dönemi).
Uz.: 5.5 cm h: 5.6 cm Gen: 5.2 cm
3. Env. İRT 17-2652
Buluntu Yeri:D13-E13 (+90.45 m)
Kil: Açık Kırmızı (10R 6/8), mika içeriklidir.
Yüzey: Kırmızı (10R 5/8).
Par: Bailey 1980, Pl. 36, Q1025, Q1050 (MS 1. yüzyılın 1. yarısı); Bailey 1985, Pl. XII, 431 (İthal: İtalya, MS 1. yüzyılın üçüncü çeyreği), Pl. 99, Q3021 (Ephesus, MS 1. yüzyılın 2. yarısı); Bailey 1988, Pl. 36, Q1947 (Mısır, MS 1. yüzyılın 2. yarısı); Chrzanovski 2015, Cat. 15, 187, 188 (MS 1. yüzyıl); Farka 1977, Taf. 18, Taf. 55, 620 (MS 1. yüzyıl).
Uz.: 5.5 cm Gen: 3.4 cm
4. Env. İRT 17-1077
Buluntu Yeri: C12 (+91.03/+90.81m)
Kil: Sarımsı Kırmızı (5YR 4/6), mika içeriklidir.
Yüzey: Kırmızımsı Sarı (5YR 6/6), kısmen gridir.
Par: Hayes 1992, Pl. 24, 98-99, Tip 11 (Saraçhane, MS 6-7. yüzyıl).
Uz.: 9.7 cm h: 3.3 cm Gen: 6.7 cm
5. Env. İRT 17-2498
Buluntu Yeri: E14 (+91.99 m)
Kil: Açık Kırmızı (2.5 YR 6/6), mika içeriklidir.
Yüzey: Açık Kırmızı (2.5 YR 6/8).
Par: Hayes 1992, Pl. 24, 98-99, Tip 11 (Saraçhane, MS 6-7. yüzyıl).
Uz.: 3.3 cm h: 2.7 cm Gen: 4.4 cm
6. Env. İRT 17-1127
Buluntu Yeri: C-12 (+91.48/+91.15m)
Kil: Kırmızı (2.5YR 5/6), mika içeriklidir.
Yüzey: Açık Kırmızı (2,5YR 6/6).

- Par: Hayes 1992, Pl. 24, 121, Tip 13 (Saraçhane, MS 6-7. yüzyıl).
Uz.: 10 cm h: 5.3 cm Gen:5.4 cm
- 7.** Env. İRT 16-188
Buluntu Yeri: Batı Parados Açması (+91.89/+91.40 m)
Kil: Kırmızımsı Sarı (5YR 7/6), taşçık içeriklidir.
Yüzey: Kırmızımsı Sarı (5YR 6/8).
Par: Bailey 1988, Pl. 114, Q3219, Fig. 143 (Sardes, MS 550-650 yılları), Pl. 115, Q3231 (Güney Rusya, Doğu Danube, MS 550-650 yılları); Broneer 1930, Tip XXIX; Ekin Meriç 2018, s. 86, Pl. 8, 50.
Uz.: 6.1 cm h: 3.4 cm Gen: 5.8 cm
- 8.** Env. İRT 17-1200
Buluntu Yeri: N 3-4 (+90.64/+90.38m)
Kil: Kırmızımsı Sarı (5YR 6/8), taşçık ve bitkisel içeriklidir.
Yüzey: Sarımsı Kırmızı (5YR 5/6).
Par: Dağlı 2008, Lev.53, Şek. 218; Hayes 1992, Pl. 23, 94, Tip 11 (Saraçhane, MS 6-7. yüzyıl).
Uz.: 3 cm h: 1.3 cm Gen: 4.3 cm
- 9.** Env. İRT 17-2099
Buluntu Yeri: V 4 (+91.38/+91.08 m)
Kil: Kahverengi (7.5 YR 5/4), mika ve taşçık içeriklidir.
Yüzey: Kahverengi (7.5 YR 5/2).
Par: Bailey 1988, Pl. 115, Q3235-Q3236 (Güney Rusya, Doğu Danube, MS 550-650 yılları); Hayes 1992, Pl. 24, 109, Tip 11 (Saraçhane, MS 6-7. yüzyıl).
Uz.: 5.2 cm h:4 cm Gen: 5.8 cm
- 10.** Env. İRT 17-2480
Buluntu Yeri: C13.14/D13.14 (+90.40 m)
Kil: Kırmızımsı Sarı (5 YR 7/6), mika içeriklidir.
Yüzey: Kırmızımsı Sarı (5 YR 6/6).
Par: yakın benzer: Hayes 1992, Pl. 24, 120, Tip 13 (Saraçhane, MS 6-7. yüzyıl).
Uz.: 5.4 cm h: 2.3 cm Gen: 5.1 cm
- 11.** Env. İRT 16-190
Buluntu Yeri: Batı Parados (+91.86/+91.40 m)
Kil: Açık Kırmızı (2.5 YR 7/6), mika ve taşçık içeriklidir.
Yüzey: Pembe (7.5 YR 7/4).
Par: Bailey 1988, 371, Fig. 162 (erken Bizans dönemi); Ekin Meriç 2018, s. 86, Pl. 8, 51; Hayes 1992, Pl. 22, 71, Pl. 24, 107, Tip 11 (Saraçhane, MS 6-7. yüzyıl); Zhuravlev 2007, Fig. 23, 3 (MS 6. yüzyıl), diskus bezemesi: Fig. 23, 1.
Uz.: 7.8 cm h: 3.4 cm Gen: 6.8 cm
- 12.** Env. İRT 17-1551
Buluntu Yeri: S4 (+90.71/+90.55 m)
Kil: Açık Kırmızı (2.5 YR 7/6), mika içeriklidir.
Yüzey: Açık Kırmızı (10 R 6/8).
Par: Hayes 1992, Pl. 22, 107, 71, Tip 11 (Saraçhane, MS 6-7. yüzyıl).
Uz.: 3.7 cm h: 2.3 cm Gen: 4.1 cm

İZNİK ROMA TİYATROSU KAZILARINDA ELE GEÇEN
BİR GRUP PLASTİK KANDİL KULPU

- 13.** Env. İRT 17-2496
Buluntu Yeri: E14 (+92.05 m)
Kil: Kırmızı (2.5YR 5/8), taşçık içeriklidir.
Yüzey: Açık Kırmızı (2.5YR 6/8).
Par: Baumann 2009, Tip XXI, 140bis; Hayes 1992, Pl. 22, 71, Tip 11 (Saraçhane, MS 6-7. yüzyıl).
Uz.: 4 cm h: 2 cm Gen: 3.7 cm
- 14.** Env. İRT 17-1174
Buluntu Yeri: C 12 (+90.53/+90.30m)
Kil: Açık Kırmızı (2.5YR 7/6), mika içeriklidir.
Yüzey: Açık Kırmızımsı Kahverengi (2,5YR 7/3).
Par: Hayes 1992, Pl. 22, 71, Tip 11 (Saraçhane, MS 6-7. yüzyıl).
Uz.: 3.3 cm h: 2.2 cm Gen: 5.3 cm
- 15.** Env. İRT 17-3113
Buluntu Yeri: C13-14 (+90.61/+90.40 m)
Kil: Pembe (5YR 7/4), mika içeriklidir.
Yüzey: Açık Kırmızımsı Kahverengi (5YR 6/3).
Par: Hayes 1992, Pl. 22, 71, Tip 11 (Saraçhane, MS 6-7. yüzyıl).
Uz.: 4.6 cm h: 2.8 cm Gen: 4.2 cm
- 16.** Env. İRT 17-1262
Buluntu Yeri: N 3-4 (+90.03/+89.87m seviye düzeltilme)
Kil: Açık Kırmızı (2.5 YR 7/6), mika içeriklidir.
Yüzey: Açık Kırmızımsı Kahverengi (2.5 YR 7/3).
Par: Hayes 1992, Pl. 22, 71, Tip 11 (Saraçhane, MS 6-7. yüzyıl); Schoolman 2012, pl.4/3, group 2, SF6614 (erken Bizans Dönemi); Dağlı 2008, Lev.51, Şek. 211a.
Uz.: 11.21 cm h: 4.5 cm Gen: 6.4 cm
- 17.** Env. İRT 17-2549
Buluntu Yeri: E14 (+91.76 m)
Kil: Pembe (5YR 7/4), mika ve az taşçık içeriklidir.
Yüzey: Açık Kırmızımsı Kahverengi (5 YR 6/3).
Par: Hayes 1992, Pl. 22, 74-76, Tip 11 (Saraçhane, MS 6-7. yüzyıl).
Uz.: 4.6 cm h: 2.8 cm Gen: 4.4 cm
- 18.** Env. İRT 17-632
Buluntu Yeri: I 3-4 (+90.14/+89.86 m)
Kil: Koyu Kırmızımsı Gri (2.5YR 4/1), mika ve taşçık içeriklidir.
Yüzey: Kırmızımsı Gri (2.5YR 5/1).
Par: Hayes 1992, Pl. 22, 74-76, Tip 11 (Saraçhane, MS 6-7. yüzyıl); Scoolman 2012, pl.4/3, group 2, SF6614 (erken Bizans Dönemi)
Uz.: 3.4 cm h:2 cm Gen:4 cm
- 19.** Env. İRT 17-2184
Buluntu Yeri: V 4 Plankarsi (+90.73 m/+90.57 m)
Kil: Açık Kırmızı (2.5YR 6/6), mika içeriklidir.
Yüzey: Soluk Kırmızı (10R 6/4).

- Par: Hayes 1992, Pl. 22, 72-73, Tip 11 (Saraçhane, MS 6-7. yüzyıl).
Uz.: 3.7 cm h:3 cm Gen: 5.3 cm
- 20.** Env. İRT 17-414
Buluntu Yeri: G 3 (+90.72/+90.53m)
Kil: Soluk Kırmızı (2.5YR 5/2), mika içeriklidir.
Yüzey: Kırmızımsı Gri (2.5YR 5/1).
Par: Bernhard 1955, Tabl. XCV, Nr. 339-42842 (Trakya, MS 4-5. yüzyıl); Hayes 1992, Pl. 21, 65, Tip 11 (Saraçhane, MS. 6-7. yüzyıl); Kuzmanov 1992, s. 123, 324, Tip XXXVIII (MS 7. yüzyıl).
Uz.: 5.2 cm h:2.5 cm Gen: 4.4 cm
- 21.** Env. İRT 17-2417
Buluntu Yeri:C13-14/D13-14 (+91.48/+91.42 m)
Kil: Açık Kırmızı (2.5YR 6/8), mika ve az taşçık içeriklidir.
Yüzey: Açık Kırmızı (2.5YR 6/6).
Par: (MS. 6-7. yüzyıl).
Uz.: 2 cm h: 2.5 cm Gen: 4.8 cm
- 22.** Env. İRT 17-1146
Buluntu Yeri: K3-4 (+90.80/+90.58m)
Kil: Sarımsı Kırmızı (5YR 5/8), mika içeriklidir.
Yüzey: Sarımsı Kırmızı (5YR5/6).
Par: (MS. 6-7. yüzyıl).
Uz.:3 cm h: 3.9 cm Gen: 3.6 cm
- 23.** Env. İRT 17-458
Buluntu Yeri: K 2 (+90.09/+89.91m)
Kil: Açık Kırmızı (2.5 YR 6/8), mika içeriklidir.
Yüzey: Açık Kırmızı (10 R 6/8) firnislidir.
Par: Bailey 1980, Pl. 46, Q1136 (MS 1. yüzyılın 2. yarısı); Heres 1972, Taf. 55, 508.
Uz.: 4.6 cm h: 2.4 cm Gen: 5.4 cm
- 24.** Env. İRT 17-1068
Buluntu Yeri: N 2 (+90.74/+90.48m)
Kil: Koyu Kırmızımsı Gri (2.5YR 4/1), mika ve az taşçık içeriklidir.
Yüzey: Kırmızımsı Gri (2.5 YR 5/1) astarlıdır.
Par: Bernhard 1955, Tabl. XCV, Nr. 338-42720 (MS 4-5. yüzyıl); Hayes 1992, Pl. 22, 68, Tip 11 (MS 6-7. yüzyıl).
Uz.: 3.4 cm h: 3.1 cm Gen:6.4 cm
- 25.** Env. İRT 17-2499
Buluntu Yeri:E14 (+92.10 m)
Kil: Kırmızı (2.5YR 5/6), mika ve az taşçık içeriklidir.
Yüzey: Kırmızı (10 R 5/6).
Par: Hayes 1992, Pl. 22, 68, Tip 11 (MS 6-7. yüzyıl).
Uz.: 4 cm h: 2.3 cm Gen: 3.4 cm

İZNİK ROMA TİYATROSU KAZILARINDA ELE GEÇEN
BİR GRUP PLASTİK KANDİL KULPU

26. Env. İRT 17-908

Buluntu Yeri: V5 (+91.36/+90.90 m)
Kil: Koyu Gri (2.5YR 4/1), mika ve az taşçık içeriklidir.
Yüzey: Açık Kırmızımsı Kahverengi (2.5 YR 6/4).
Par: Hayes 1992, Pl. 22, 66, Tip 11 (MS 6-7. yüzyıl).
Uz.: 6 cm h: 2.3 cm Gen: 3.4 cm

KAYNAKÇA

- Bailey, Donald Micheal, *Greek and Roman Pottery Lamps*, Oxford, 1972.
- Bailey, Donald Micheal, *A Catalogue of the Lamps in the British Museum II, Roman Lamps Made in Italy*, London, 1980.
- Bailey, Donald Micheal, *Excavations at Sidi Khrebish Bengazi (Berenice), Volume III, Part 2: The Lamps*, Tripoli, 1985.
- Bailey, Donald Micheal, *A Catalogue of the Lamps in the British Museum III, Roman Provincial Lamp*, London, 1988.
- Bass, George F., “Bodrum Yassıada Sulatı Kazıları (1961)”, *Türk Arkeoloji Dergisi*, Sayı: XII-1, 1962, s. 8-11.
- Baumann, Victor H, “Lucernele De la Noviodunum”, *PEUCE*, S.N. VII, 2009, s. 217-230.
- Bernhard, Maria Ludwika, *Lampki Starożytne, Museum Narodowe Warszawie*. Warszawa, 1955.
- Broneer, Oscar, *Terracotta Lamps. Corinth: Vol. IV, Part II*, Harward University Press, 1930.
- Bruneau, Philippe, *Les Lampes, Délos*, Paris, 1965.
- Chrzanovski, Laurent, “The lamps of the 2011–2014 campaigns and their contribution towards a better understanding of the lychnological phenomenon in the Hyblaeon highlands”, *Unveiling the past of an ancient town: Akrai/Acrae in south-eastern Sicily*, Warsaw, 2015, s. 171-247.
- Dağlı, Günsel, *Hadrianoupolis Surları Kurtarma Kazısında Bulunan Roma ve Bizans Dönemi Kandilleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2008.
- Ekin Meriç, Aygün, “Late Roman Pottery From The Theatre of Nicaea In Bithynia”, *Anatolia Antiqua*, Sayı: XXVI, 2018, s. 69-87.
- Ekin Meriç, Aygün, Öz, Ali K., Köşklük Kaya, Nezihat, Kaya, Fatih H., Kardoruk, Nihal, “İznik Roma Tiyatrosu 2016 Yılı Kazı ve Restorasyon Çalışmaları”, 39. KST (22-26 Mayıs 2017), Bursa, 2018, s. 285-300.
- Ekin Meriç, Aygün, “İznik Tarihini Simgeleyen Bir Anıt: Antik Roma Tiyatrosu”, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 21, Sayı: 2, 2019, s. 339-355.
- Farka, Christa, *Die Römischen Lampen vom Magdalensberg*, Klagenfurt, 1977.

- Güngör Alper, Eda. *Metropolis'te Bulunan Roma Dönemi Kandilleri*, Gece Akademi, Ankara, 2018.
- Hayes, John W., *The Pottery, Excavations at Saraçhane in Istanbul*. Vol. 2, Princeton University Press, 1992.
- Heres, Gerald, *Die Römischen Bildlampen Der Berliner Antiken-Sammlung*, Berlin, 1972.
- Kuzmanov, Georgi, *Antike Lampen Sammlung des Nationalen Archäologischen Museums*, Sofia, 1992.
- Mitsopoulos-Leon, Veronica, "Die Lampen", *Die Basilika am Staatsmarkt in Ephesos, 2. Teil: Funde klassischer bis römischer Zeit*, FIE IX/2/3, Wien, 2007.
- Plinius, *Genç Plinius'un Anadolu Mektupları*, Epistulae, 10. Kitap, Çev. Ç. Dürüşken, E. Özbayoğlu, İstanbul, 1999.
- Schoolman, Edward, "Middle Imperial, Late Roman and Early Byzantine Terracotta Oil Lamps: 2002-2005", *Amorium Reports 3, The Lower City Enclosure Finds Reports and Technical Studies*, Ege Yayınları, İstanbul, 2012, s. 193-215).
- Zhuravlev, Denis. "Lighting Equipment of the Northern Pontic Area in the Late Roman Empire", *The Black Sea in Antiquity: Regional and Interregional Economic Exchanges*, Aarhus, 2007, s. 209-238.

İZNİK ROMA TİYATROSU KAZILARINDA ELE GEÇEN
BİR GRUP PLASTİK KANDİL KULPU

